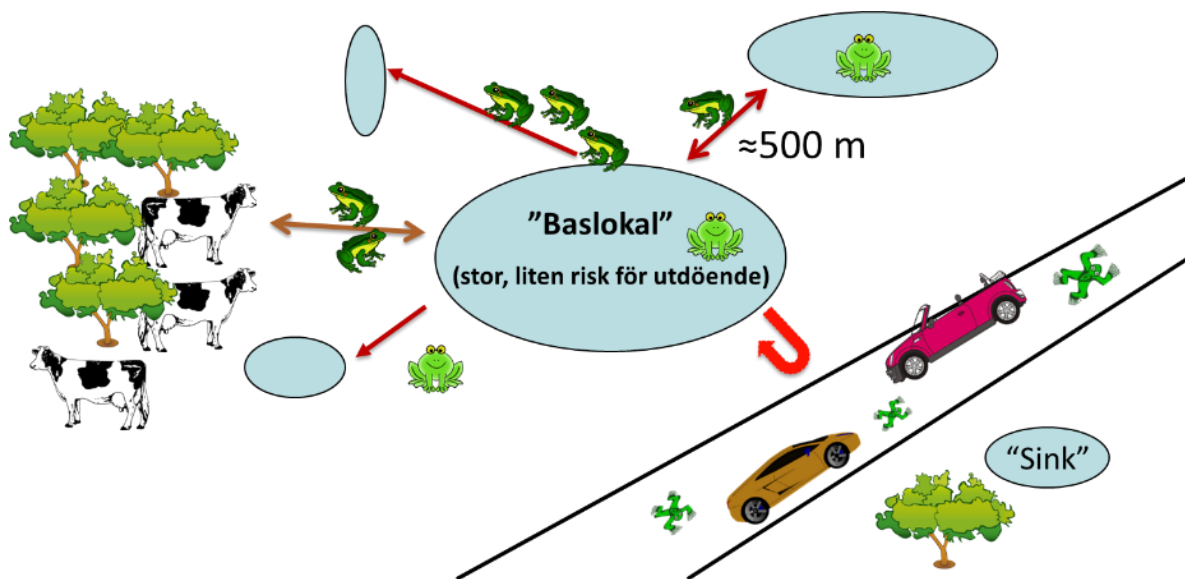

PM – Råd om hänsyn för större vattensalamander vid
detaljplanering av Barkåkra 55:1 m fl,
Skepparkroken, Ängelholms kommun

Relevant ekologi hos groddjur – hänsynstagande vid exploateringar

För att groddjuren ska kunna leva inom ett område, och ha så kallad god bevarandestatus, krävs dels tillgång till ett antal lämpliga lekvatten och dels lämpliga landmiljöer där de kan finna föda, skydd och övervintring. Kraven på livsmiljöer varierar från art till art men generellt kan man säga att det inom ett område av någon km² bör finnas 4-5 vatten och att vandringar mellan dessa och landmiljöerna inte hindras av vägar och annan infrastruktur. Detta kan innebära längre förflyttningar, men vanligen inte längre än 500 m (figur 1). Detta bör vara en målbild för att alla groddjurspopulationer ska kunna vara livskraftiga.

Figur 1. Livskraftiga populationer av groddjur lever ofta i så kallade metapopulationer med tillgång på flera lekvatten samt födosöks- och övervintringsmöjligheter inom spridningsavstånd. Vägar, järnvägar och annan infrastruktur innebär hot som barriär för spridning och ökad dödlighet. Det är viktigt att det åtminstone finns ett bra reproduktionsvatten inom en population (kallas baslokal). Exemplet i figuren belyser lite av problematiken för groddjuren vid Barkåkra, där det finns vatten för groddjur både väster och öster om järnvägen. Vatten som skärmas av kallas "sink" (engelska).

Alla grod- och kräddjur i Sverige är fridlysta. Det innebär att man inte avsiktligt får döda eller skada dem. Man får inte heller förstöra deras livsmiljöer om det finns risk för att de dör ut lokalt eller nationellt. Arter som finns upptagna i Art- och habitatdirektivets bilaga II och IV har ett gemensamt bevarande intresse inom EU och har därför ett starkare skydd (exempelvis större vattensalamander som påträffas i Barkåkra). För att man inte ska påverka dessa arter negativt vid t ex exploateringar innebär det att man inte utan dispens från artskyddsförordningen får:

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Hänsynstagande inom planområdet

Baserat på de inventeringsresultat som finns tillgängliga och eget besök på plats är vår bedömning att populationen av större vattensalamander i området idag inte har en god bevarandestatus. Detta beror främst på att det inte finns någon baslokal med god reproduktion och att järnvägen är en spridningsbarriär för groddjuren mellan östra och västra delen av planområdet. Tittar man på flygbilder från 1940 ser man att de vatten som finns utpekade idag för större vattensalamander även fanns då (figur 2). Väster om järnvägen fanns liknande landmiljöer som finns idag med skogsridå, gårdsgårdar och tidigare uppodlade kulturbetesmarker. Öster om järnvägen ser området också ganska liknande ut som idag, möjligen att det var mer dränerat i norr. Områden med trädbevuxen mark var också något mindre.

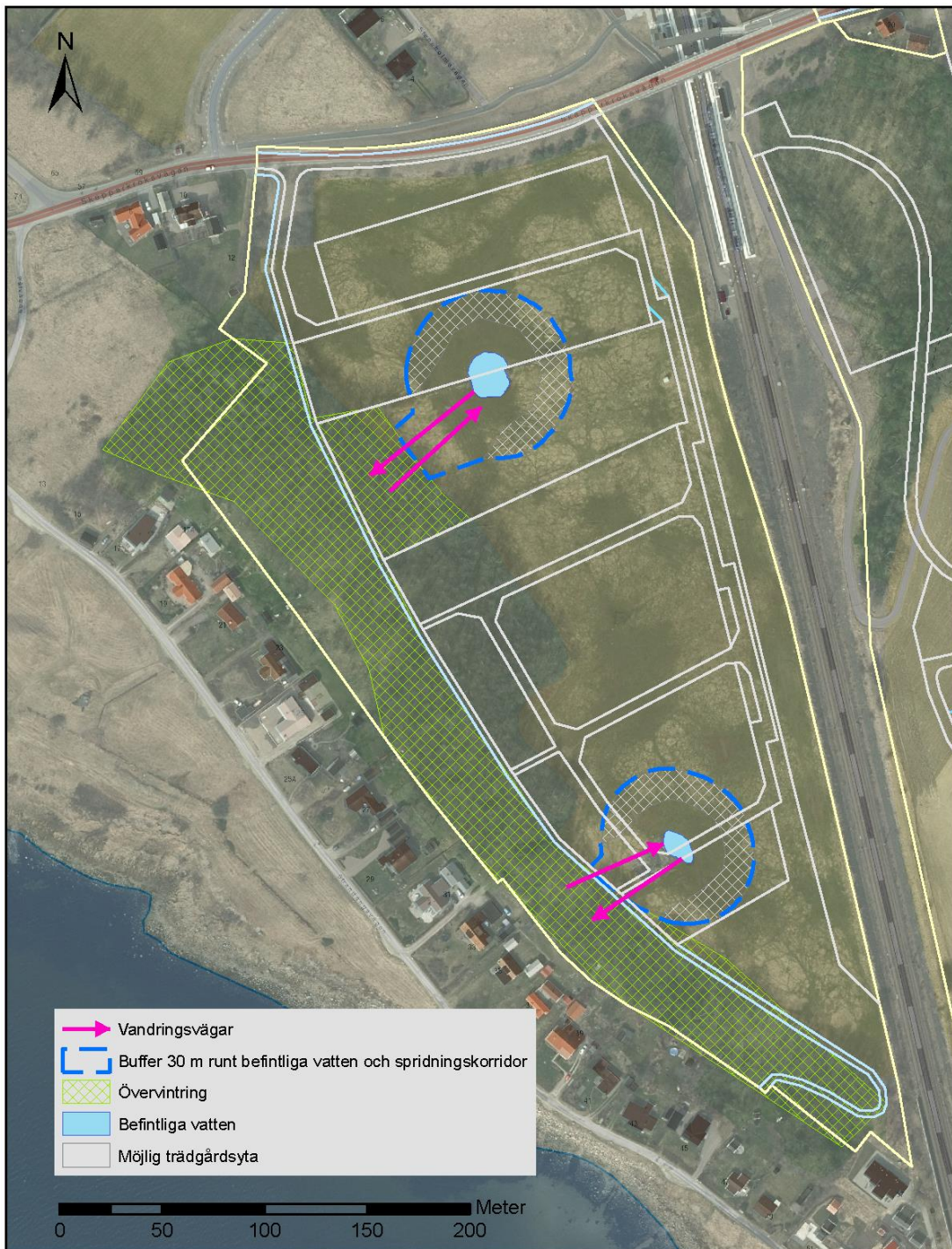
Figur 2. Flygbild från 1940-talet med planområdet inritat.

En slutsats är att om dessa områden exploateras kan populationen av större vattensalamander inte tåla några försämringar vad gäller livsmiljöer. Snarare är populationen i behov av förbättrad tillgång på lekvatten, något som bör vägas in i planförslaget. Samtidigt bör vandringsvägar och livsmiljöer på land finnas inom spridningsavstånd (figur 3 och figur 8).

Det är bra att sätta upp informationsskyltar om salamandrarna och varför vattnen (och närområdet) och skogsmiljöerna intill dessa sköts som de gör för att salamandrarna ska trivas. Vidare är det bra att informera kommande fastighetsägare hur trädgårdarna kan utformas och skötas för att dessa ska kunna bli lämpliga miljöer för större vattensalamander. Detta kan vara tex öppna komposter och stenpartier som ger skydd och övervintringsmöjligheter.

Västra området

I västra området finns idag två vatten med större vattensalamander. Man måste säkerställa att dessa får finnas kvar och med en ca 30 m buffertzoon runt vattnen. Inom buffertzonen får inga byggnader eller hårdgjorda ytor uppföras, dock kan man tillåta att en del av buffertzonen kan utgöras av trädgårdsytor (figur 3). Dessutom måste det finnas en spridningskorridor till skogsområdet i väster som utgör övervintrings- och födosöksmiljöer (figur 3). Genom bebyggelse och trädgårdsmiljöer norr, söder och väster om vattnen hindrar man dessutom salamandrarna att röra sig mot den trafikerade Skepparkroksvägen samt järnvägen. Därför är också utformningen av trädgårdsmiljöerna också viktiga för att salamandrarna ska stanna i området.

Figur 3. Illustration över befintliga vatten, vandringsvägar samt övervintringsområden i västra Barkåkra.

Inom ca 30 m runt vattnen ska det inte få utvecklas ”gräsmattyta”. Klippning en gång om året räcker (september-oktober), så att salamandrarna inte skadas i samband med lekvandring eller när årsungarna lämnar vattnet på hösten. Dessutom bör det tillåtas utveckling av blommande ängsmark (inhemska arter) intill dammarna som ger god tillgång på insekter (föda) för salamandrarna och skydd. Denna åtgärd kommer också att gynna pollinatörer och säkerligen rödlistade fjärilar som bastardsvärmare.

De två vattnen är väldigt grunda och kan torka ut. Förbättrad vattenhållning hade varit önskvärd för att larverna ska hinna utvecklas till små salamandrar (sker vanligen i augusti-september). Men baserat på erfarenhet så är risken stor för fiskinplanteringar i tätortsnära områden och därför bör de inte fördjupas. Salamandrarna kan leva länge (uppemot 15 år) om landmiljöerna är lämpliga och därför är utebliven reproduktion något år inget hot mot populationen. Man bör ta bort buskage i befintligt vatten (figur 4) i norra delen för att förbättra vattenhållningen något.

Figur 4. Buskage i det norra vattnet i västra området.

Skogspartiet väster om vattnet (i norr) är mycket lämplig livsmiljö, för övervintring, uppväxt och födosök. Här finns redan idag både stenhögar och en gårdsgård som fortsätter i skogen (figur 5). Detta område bör bevaras i så stor utsträckning som möjligt och få utvecklas. Sten som grävs upp vid exploatering läggs inom detta område.

Figur 5. Lämpliga livsmiljöer för större vattensalamander i skogen i nordvästra delen av västra planområdet.

Intill det uttorkningsbenägna vattnet (figur 6) i söder finns också lämplig skogsmiljö för större vattensalamander. Vattnet bör av samma anledning som ovan inte fördjupas.

Figur 6. Det södra vattnet i det västra området.

När man ska göra dagvattenmagasin i söder kan man anpassa detta så att det även fungerar som reproduktionslokal för större vattensalamander. Det gör man enklast genom att skapa en ”djuphåla” (1-1,5 m) som håller vatten hela året. Givetvis måste vattnet vara utformat likt ett naturvatten och det måste finnas buffertzoner och spridningskorridorer för salamandrarna som vi föreslaget för de andra vattnen (figur 3). Detta förbättrar förutsättningarna avsevärt för den större vattensalamandern i området.

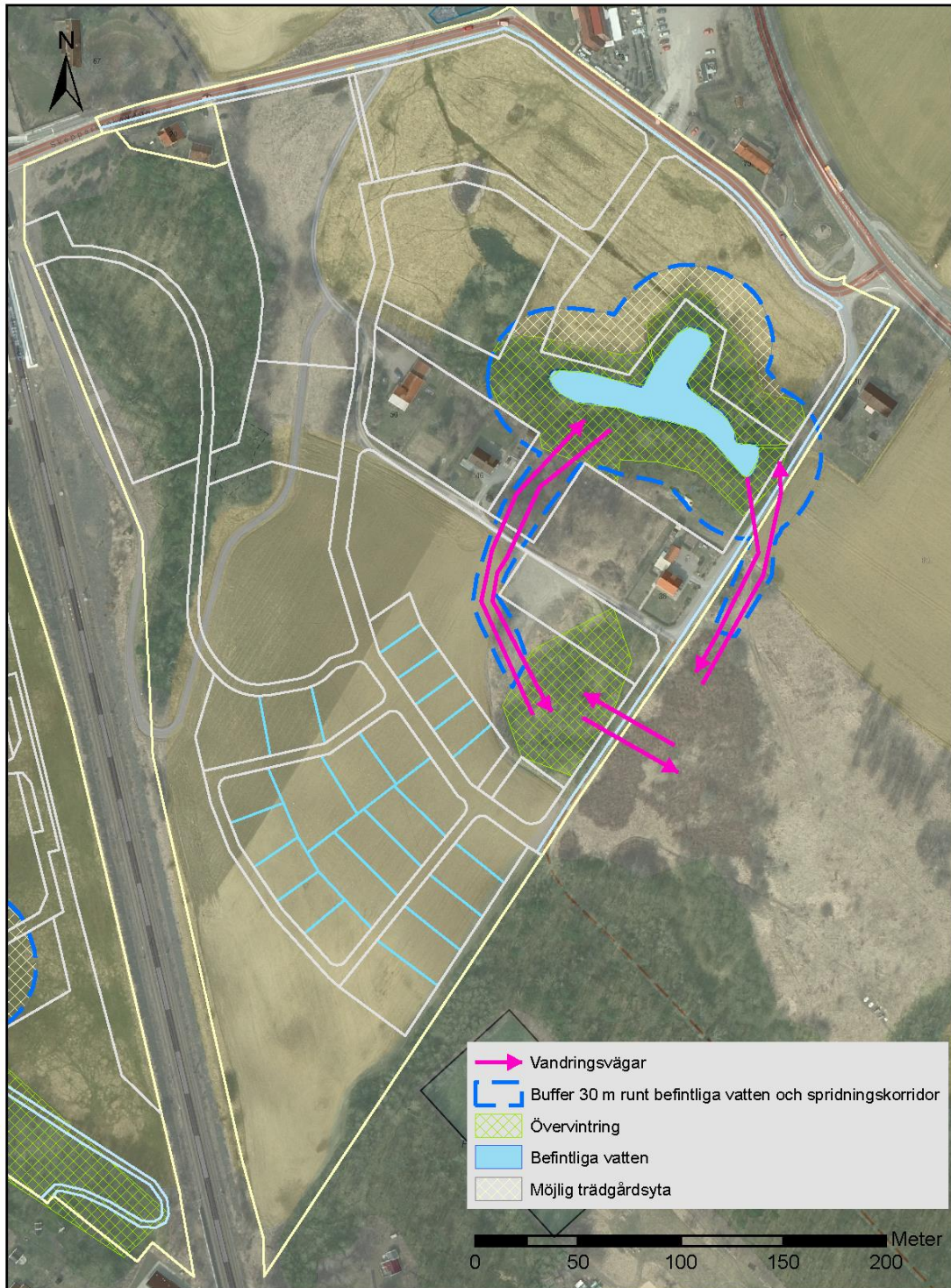
Östra området

I det östra området finns ett vatten samt ett mindre fuktområde i norr (figur 7). Inga observationer av större vattensalamander har gjorts i vattnen men djur har observerats på land. Det stora vattnet är beskuggat och det kan troligen finnas fisk i vattnet, vilket salamandrarna normalt inte förökar sig i. Vid fältbesöket sågs häger intill vattnet. Det kan finnas delar av vattnet som fisken inte når och då kan dessa delar fungera som reproduktionslokal för större vattensalamander vissa år. Vattnet måste få finnas kvar med en ca 30 m buffertzon runt om. Inom buffertzonen får inga byggnader eller hårdgjorda ytor uppföras, dock kan man tillåta att en del av buffertzonen utgörs av trädgårdsytor (figur 8). Dessutom måste det finnas en spridningskorridor till övervintringsmiljöer som finns i närområdet (figur 8). Genom bebyggelse och trädgårdsmiljöer norr och väster om vattnet hindrar man dessutom salamandrarna att röra sig mot de trafikerade vägarna Skepparkroksvägen och Barkåkravägen.

Figur 7. Det stora vattnet i det östra området (vänster) samt fuktområde i norra delen av det östra området (höger).

Fuktområdet i norra delen är säkerligen inga lekområden för större vattensalamander. Det står bara vatten i tillräcklig mängd under väldigt blöta år. De kan dock idag fungera som vandringsleder för salamanderna norrut mot den trafikerade Skepparkroksvägen, vilket inte är önskvärt. Hela södra delen av området består idag av intensivt odlad mark, vilket inte är lämplig miljö för större vattensalamander.

Figur 8. Illustration över befintliga vatten, vandringsvägar samt lämpliga landområden för större vattensalamander i östra Barkåkra. Övervintringsområdet längst nere till höger borde även restaureras så att ett nytt vatten för större vattensalamander skapas.

Man kan skapa ett nytt vatten för större vattensalamander i befintlig ”håla” som idag troligen fungerar som övervintrings- och födosöksområde (figur 9 samt i kartan i figur 8). Det finns en brunn direkt öster om vägen. Denna är igenvuxen med parkslide (figur 9). Om brunnen rensas kommer vatten troligen att kunna ledas till den befintliga ”hålan”. Enligt uppgift är dock området med brunnen en gammal deponi och man bör bedöma vattenkvaliteten innan vatten leds in i ”hålan”. Alternativt kan man leda dit regnvatten från t ex tak. Det hade varit önskvärt att ta bort den invasiva parksliden öster om planområdet.

Figur 9. Befintlig livsmilö för större vattensalamander ”hålan” (vänster) samt område strax öster om som igenväxt med parkslide (höger) i det östra området.

När man ska göra dagvattenmagasin i söder kan man anpassa detta så att det även fungerar som reproduktionslokal för större vattensalamander. Detta skulle avsevärt förbättra förutsättningarna för större vattensalamander förutsatt att vattnets spridningsvägar etc anläggs som beskrivits för dagvattenmagasinet västra området.